

AASTAARUANNE 1996

I. Üldist

Tartu Ülikooli Raamatukogu on Eesti avalik universaalne teadusraamatukogu. Ülikooli struktuuris tegutses ta 1996. a. I prorektori prof. Toivo Maimetsa haldusalas.

Raamatukogu juhtisid direktor Peeter Olesk, majandusdirektor Heiki Epner, teenindusdirektor Kärt Miil (01.01.–09.09.) ja tehnoloogiadirektor Toomas Liivamägi (alates 01.10.).

II. Personal

Seisuga 1. jaan. 1996 oli raamatukogus 330,5 ametikohta (364 töötajat), sellest oli raamatukogunduslikku personali 269,75 ametikohta (289 töötajat). Ülikooli peainseneri osakonna ümberkorraldamisega anti 1. jaanuarist raamatukogu alluvusse hoone tehnovõrke hooldavad töölised — 11,5 ametikohta. 15. aprillist loodi peainseneri ametikoht, septembris kaotati teenindusdirektori ametikoht, selle asemele loodi tehnoloogiadirektori ametikoht. TÜ nõukogu otsusega eraldati palkadeks 6,118 milj. kr., millesse oli programmeeritud ka raamatukogunduslike ametikohtade koondamisülesanne. Aasta jooksul koondati 37,5 ametikohta, osalisele koormusele viidi 33 töötajat.

Seisuga 31. dets. 1996 oli raamatukogus 304,5 ametikohta (349 töötajat), sellest raamatukogunduslikku personali 232,5 ametikohta (263 töötajat), hoonet teenindavat tehnilist personali 16,75 ametikohta (20 töötajat) ja majanduspersonali 55,25 ametikohta (66 töötajat). Kõrgharidusega raamatukogutöötajaid oli 200, nendest 31 raamatukogundusliku haridusega, 59 raamatukoguhoidjat töötas osalise koormusega.

III. Automatiseeritud infosüsteemi väljaarendamine

Automatiseeritud infosüsteemi väljaarendamise põhisuunad 1996. a. olid järgmised:

- ühtse raamatukogudevahelise infosüsteemi (kataloogid, lugejate arvestus jne.) väljaarendamine,
- infootsingud CD-del ja internetis olevatest andmebaasidest,
- raamatukogus loodavad bibliograafilised ja muud lokaalsed andmebaasid,
- raamatukogu tutvustamine WWW-s,
- haldustarkvara kasutuselevõtt.

1) Infosüsteemid INGRID ja INNOPAC

1996. aasta märtsis alustati INGRID-is perioodika arvelevõtmise ja kataloogimisega. Seoses programmeerijate lahkumisega raamatukogust jäi perioodika moodul lõplikult viimistlemata. Ülejäänud väljatöötatud moodulid (lugejate arvestus, soovisedelite saatmine fondi jne.) jäid rakendamata riistvara puuduse tõttu — esimesed rahaeraldised infotehnoloogiale jõudsid raamatukogusse oktoobri lõpus.

1996. a. võeti raamatukogus vastu põhimõtteline otsus loobuda oma elektronkataloogi INGRID edasiarendamisest ja koostöös teiste Eesti teadusraamatukogudega ELNET Konsortsiumi raames osta ning juurutada ühine infosüsteem INNOPAC. ELNET Konsortsiumis on esindatud Rahvusraamatukogu, ETAR, TÜ, TTÜ, TPÜ ja EPMÜ Raamatukogu ning Kirjandusmuuseumi Arhiivraamatukogu. Konsortsiumi esimees on Mihkel Reial (ERR), tegevdirektor Asko Tamm (ETAR), projektijuht Ülo Treikelder (TÜR).

Maikuu valis konsortsium raamatukogusüsteemide müüjatelt laekunud kümnest pakumisest Eesti teadusraamatukogude infosüsteemi jaoks välja Innovative Interfaces Inc. pakutud INNOPAC-i. Novembris eraldas Andrew W. Melloni Fond raha INNOPAC-i ja serverite ostmiseks tingimusel, et Eesti riik annab raha riistvara jaoks ning kohtvõrkude väljaarendamiseks. Sõlmiti esialgne kokkulepe INNOPAC-i juurutamise ajakava ja töötajate koolituse suhtes. Moodustati töögrupid INNOPAC-i erinevate moodulite configureerimiseks.

2) Arvutivõrk

Arvutivõrku püüti vastavalt võimalustele arendada tasakaalustatult, s. t. vastavalt infohulga ja PC-de arvu kasvule suurendatakse serverite ning kommunikatsiooniseadmete võimsust. 1996. a. täiustati mõlemat Sun-serverit:

Server	Op-mälu	Op-süsteem	Kettaseadmed	Võrguliides	Striimer	Kasutus
SS2 <i>karp</i>	64 MB RAM	SunOs 4.1.3	2.1 GB SCSI-2 1.0 GB SCSI-2	AUI	2 GB DAT	andmebaasi-server
SS20 <i>kilu</i>	144 MB RAM	Solaris 2.5	1.0 GB SCSI-2, 2.1 GB SCSI-2, 2.1 GB SCSI-2, 4.0 GB SCSI-2	TP/AUI	5 GB DAT (compressed)	meiliserver, WWW server, DNS server, failiserver

Kommunikatsiooniseadmete osas alustati üleminekut koaksiaalkaabli ühendustelt keerupaari kaabli võrgule ja nn. *switch*-tehnoloogiale. Mõlemad uuendused võimaldavad muuta andmeedastuse kiiremaks ja turvalisemaks:

Seade		Võrguliides
3 Com LinkBuilder FMS II	HUB (kontsentraator)	16 TP, 1 AUI
3 Com LinkBuilder Coaxial Hub	HUB (kontsentraator)	10 BNC, 1 AUI
3 Com SuperStack II Switch 1000	Switch	24 TP, 1 FX, 1 AUI
3 Com SuperStack II Hub 10	HUB (kontsentraator)	24 TP, 1 AUI
Micro-Annex	sideserver	16 serial, 1 AUI
IMC Repeater	järgur	4 BNC/AUI

Lisaks neile seadmetele oli raamatukogus aasta lõpus veel neli printserverit ning neli printerijagajat.

3) Arvutid

Arvutitöökohtade hulk on aasta-aastalt suurenenud. 31. 12. 1996 seisuga oli raamatukogus kasutusel 75 PC-d, neist 64 võrgus (vt. lisa XXVI). Vajadus arvutite järele on siiski veel suurem, mistõttu vananenud masinaid pole siiani praktiliselt välja vahetatud — kasutusel on ka XT-tüüpi arvutid. Aasta jooksul osteti arvuteid juurde Avatud Eesti Fondi, *Open Society Institute* ja Kultuuriministeeriumi rahade eest. Ülikool oma raamatukogu info-technoloogiliseks arenduseks 1996. aastal raha ei eraldanud.

Raamatukogus on 12 terminaali, lugejate käsutuses on neist 3 kataloogisaalis kataloogiotsinguks ja 5 vanas arvutiklassis *telnet*'iks ning kataloogiotsinguks. Arvutitöökohana kasutati kahte terminaali arvestussektoris ja kolme kataloogimisosakonnas.

Lisaks eelnevale on raamatukogus kümme 24-nõelalist maatriksprinterit Epson LQ 100 ja LQ 570, kuus laserprinterit HP Laserjet 5L-st kuni 6MP-ni, samuti seitse vanemat 9-nõelalist maatriksprinterit. Infoosakond sai koos uue arvutiklassiga ka dataprojektori, mis avardab oluliselt võimalusi loengute ja seminaride läbiviimiseks.

IV. Komplekteerimine

1996. a. kevadest, seoses elektronkataloogi INGRID perioodikamooduli töölerakendamise, inventeeritakse ka raamatukogusse saabuvad ajakirjad ja jätkväljaanded (v. a. slaavi tähestikus) arvutisse, nad saavad inventarinumbriga ribakoodi. Sellest tulenevalt on informatsioon perioodikaväljaannete olemasolust raamatukogus kättesaadav kohe peale trükise saabumist. Arvutisse viidi ka raamatuostusummad, mis võimaldab paremini jälgida komplekteerimisrahade kasutamist.

Detsembris alustati kompaktplaatidel teatmeteoste ja multimeediapakettide komplekteerimist.

1996. aastaks oli raamatukogule eraldatud komplekteerimiseks 10,8 miljonit krooni, millest 7,3 miljonit kulutati välisperioodika ostmiseks ja 1997. aastaks ettetellimiseks.

Tellitavate ajakirjade nimekirjad koostati koostöös ülikooli õpetoolide esindajatega, raamatukogupoolselt lisati vaid mõned üldist huvi pakkuvad väljaanded ning välisajalehed.

Laienes instituutide võrk, kellel on erialaste ajakirjadega võimalik tutvuda juba enne raamatukogu lugemissaali jõudmist. 1996. a. lõpus kasutas üheksa ülikooli allasutust võimalust deponeerida kuni kolmeks nädalaks oma raamatukogusse äsjasaabunud välisperiodikat.

1) Eesti trükis

Eesti trükist püütakse raamatukokku komplekteerida võimalikult ammendavalt. Endiselt laekusid suudeksemplarid mittetäielikult, keeruline oli kvaasitrükiste, väljaspool Eestit tellimustööna trükitud väljaannete, asutuste väikesetiraažiliste pisirükiste kättesaamine. Jätkati valdade, koolide jne. väikelehtede nõutamist — eelnevate kokkulepete kohaselt maavalitsustega jõudis raamatukokku arvukalt Hiiu-, Järva-, Viljandi- ja Valgamaa trükiseid. Eestikeelset kirjandust hangiti kõikidest Tartu raamatukauplustest, aga ka otse kirjastustest Tallinnas ja Tartus.

2) Välismaine trükis

Jätkuvalt võis täheldada annetuste süstemaatilist vähenemist, mistõttu kasvas märgatavalt põhilise komplekteerimisallika, ostude osakaal. Välisvahetuse olukord jäi endiselt ebaselgeks — ülikooli väljaannete hulk on ikka niivõrd väike, et vahetuse ülalpidamiseks sellest ei piisa.

Väliskirjanduse komplekteerimiseks kasutati senisest rohkem otsesidemeid kirjastustega — peamiselt kirjastuste näituste organiseerimise teel raamatukogus. Sellega avanes võimalus osta näitustel väljapandud raamatud soodushinnaga. Aasta jooksul toimusid kirjastuste "Springer", "John Wiley & Sons" ja "Otava" näitus ning firma "Springer" vahendusel 35 Euroopa kirjastuse ühishäitus.

Paranes olukord Venemaal välja antud trükiste hankimisel. Venekeelset kirjandust muretseti regulaarselt umbes 10 vahendusfirma kaudu. Taastunud on vahetussuhted mitmete Venemaa ja teiste endisesse NSVLiitu kuulunud riikide raamatukogudega (Voronežis, Venemaa Rahvusraamatukogu jt.).

3) Trükiste järelkomplekteerimine

Vanemat eestikeelset kirjandust ja *Estica*'t muretseti eelkõige "Gildi Antiigist" Tartus ja "Rüütli Antikvariaadist" Tallinnas, vähem teistest antikvariaatidest ja oksjonitelt. Raamatuid osteti ka 13 eraisikult, näit. osa prof. V. Vaga raamatukogust, mille väärtuslikuma osa moodustab *Estica*-kirjandus. Seni raamatukogus puudunud eestikeelseid trükiseid saadi juurde 294, mille hulgast olgu nimetatud näit. O. W. Masingu "Maarahva Näddala-Leht" (1822, nr. 3–49). Et vanema eestikeelse trükise osas on raamatukogus suuri lünki, näitas 1934. a. "Eesti raamatute üldnimestiku" ja kataloogi võrdlus — 1 304 nimetusest puudus raamatukogus 250.

4) **Arvutiandmebaasid**

Osteti mitu välismaist andmebaasi (*Chemical Abstracts, Biological Abstracts, GEO-BASE, INSPEC*). Sotsiaal- ja humanitaaralastest andmebaasidest osteti Rahvusraamatukogult Eesti jooksva perioodika andmebaasid *MAJPOL, ÕIGUS, EMOR, VARIA, LITTERA*. Rida andmebaase saadi jätkuvalt annetustena.

5) **Käsikirjad**

Raamatukokku laekus üks isikuarhiiv — Balti Arhiivi juhataja Stockholmis Kaljo Käärik andis üle endise TÜ füüsikaprofessori Harald Perlitzi materjalid. Täiendusi saadi V. Sinaiski, S. Aaslava, L. Puusepa, L. Leesmendi, A. Uustali, H. Ligi, V. Masingu ja O.-M. Klaasseni isikuarhiivile.

6) **Fotod, kunst**

Kunstikogusse saabus kingitusena kaks skulptuuri — A. Vomm kinkis 1980. a. loodud Paul Saagpaku büsti kipskoopia, koos H. Perlitzi isikuarhiiviga annetati ka tema pronksbüst (kunstnik E. Jõesaar, 1949). Fotokogusse laekus pilte seoses raamatukogu üritustega, samuti ülikooli õppejõudude jt. portreefotosid, väliseestlaste elu ja tegevusega seotud pilte.

7) **Helisalvestised**

Helisalvestisi osteti peamiselt vahendusfirmade, vähem kaupluste kaudu. Korralik eelarve võimaldas enam kui kahekordistada CD-de hulka. Aasta jooksul komplekteeriti arvestataval määral varem raamatukogus peaaegu puudunud keskaja muusikat, barokkooperit ja -suurvorme, nüüdiseliloomingut.

V. Kataloogitöö

1996. a. ületas arvutikataloogimine esmakordselt traditsioonilise kataloogimise. Kui veel aasta tagasi kataloogiti kõigist saabuvatest raamatutest arvuti abil 30%, siis aruandaastal oli see 51%, liigitamise-märksõnastamise puhul olid vastavad arvud 26% 1995. a. ja 56% 1996. a. Piiratud rahaliste võimaluste tõttu ei saadud moodustada retrokataloogimise gruppi. Fondis olevast u. 50 000 ladina tähestikus raamatust (ilm. alates 1990. aastast) jõuti arvutisse sisestada ja märksõnastada ainult 128. Ülikooli allasutused on näidanud üles suurt huvi arvutikataloogimise ja kõigi ülikooli valduses olevate raamatute koond-elektronkataloogi loomise vastu. Selles osas on ettevalmistustööga kõige kaugemale jõudnud kunsti-ajaloo kabineti raamatukogu.

9. märtsil algas raamatukogus perioodika arvutikataloogimine, kusjuures kõiki seniseid perioodika kaartkatalooge jätkatakse. Analoogiliselt raamatutega sisestatakse esialgu elektronkataloogi vaid ladina tähestikus ja paber kandjal 1990. a. ja hiljem ilmunud väljaanded. Perioodika arvutikataloogimisel kasutati ära andmebaas "Serial", mille kirjed koos registreerimisandmetega kanti INGRID-isse.

1996. a. täienesid raamatukogu kataloogid ja kartoteegid järgmiselt:

- 1) Raamatutele ja erilaadsetele materjalidele (dissertatsioonid, autoreferaadid, auhinna- tööd, separaadid, geograafilised kaardid) koostati 14 260 kirjet (1995. a. 15 148), neist arvutil 6 820.
- 2) Lõpetati varem kahes väikeses vähekasutatud sedelkataloogis peegeldatud ladina tähes- tikus auhinna- ja diplomitööde rekataloogimine-liigitamine (u. 1 100 nim.) ja kaardid liideti raamatute tähestik- ja süstemaatilisse kataloogi. Seega lihtsustus veidike raamatu- kogu keeruline kataloogisüsteem.
- 3) Tähestik- ja kohakataloogidesse liideti u. 62 000 (1995. a. 73 000) kaarti. Mõeldes retrokataloogimisele, loodi uus eesti- ja võõrkeelse kirjanduse peakataloog arvutil kata- loogitud väljaannete kohta.
- 4) Liigitati 21 070 nim. (1995. a. 21 787) raamatuid ja jätkväljaandeid, sellest elektron- kataloogi 11 770 (1995. a. 5 611). Märksõnastati 21 024 teavikut (1995. a. 15 477), sellest 11 770 elektronkataloogi.
- 5) Süstemaatilistesse kataloogidesse liideti u. 38 000 (1995. a. 39 500) kaarti.
- 6) Märksõnakataloogidesse liideti u. 11 700 (1995. a. 11 500) kaarti.
- 7) Kataloogidest eemaldati u. 9 500 kustutatud raamatute kaarti (1995. a. 13 500).
- 8) Süstemaatilist kataloogi redigeeriti 74 000 (1995. a. 59 400) kaardi ulatuses (rubriigid *majandus, kunst, religioon*).
- 9) Perioodikaväljaannete kataloogimise kohta vt. lisa IX.
- 10) *Estica* alfabeetiline ja märksõnakataloog täienes uudiskirjanduse jooksva läbitöötamise käigus u. 400 uue nimetusega. Märksõnastamise järelkontrolli käigus töötati läbi loo- duse, Eesti kaasaegse majanduse, sotsiaalsfääri ja demograafiaga seonduvad teemad.
- 11) Valmis 5 käsikirjafondi nimistut (J. Silvet, Akadeemiline Rootsi-Eesti Selts, TÜR-i erihoiu osakond, H. Mürk, N. Maim). Osa aasta jooksul korrastatud käsikirjafondist on nimistu valmimiseni avatud kartoteekide abil (J. Reinet, A. Uustal, TÜR-i arhiiv a. 1994).
- 12) KHO kaart- ja sedelkataloogid täienesid u. 5 000 kirje võrra, sealhulgas
  - raamatukogu arhiivi vanema osa avamiseks koostati u. 500 kirjet (ka analüütilised);
  - seoses näituse "Dürer ja saksa renessanss" koostamisega täiendati köitekartoteeki 79 kirjega gooti, renessansi, baroki, historistliku ja idamaise köite kohta;
  - jätkus Lääne-Euroopa 16. saj. I poole trükiste kirjeldamine, saksa 17. saj. juriidiliste dissertatsioonide kataloogimine, kataloogiti KHO-sse saabunud uued rareteedid;
  - redigeeriti eestikeelsete kalendrite kronoloogiline kartoteek;
  - jätkus F. L. Schardiuse autograafide kogu saksakeelsete autograafide kirjeldamine (370), kataloogiti raamatukogule tagastatud I. Kanti kirjad (483).

VI. Bibliograafiatöö

Bibliograafiatöös oli 1996. a. käsil neli teemat, mille kohta koostatakse kartoteeke või andmebaase. Töö lõpp-produktiks on aga bibliograafiaväljaanded.

- 1) **Tartu Ülikool. Ajalugu. Õppejõudude, teenistujate ja kasvandike biobibliograafia (1632–1710, 1802–1996→)** (täitjad M. Kümnik (juh.), A. Laumets, I. Grünfeldt, M. Suurväli, S. Tammoja, A. Kõre).

Jooksvalt bibliografeeriti ilmunud ja raamatukogusse saabunud raamatuid ja perioodikat, aga ka varasemate aastate väljaandeid. Eestikeelseid trükiseid ilmub varasemast tunduvalt rohkem, ülikooli õppejõudude tööde publitseerimisvõimalused on geograafilises mõttes avardunud, seetõttu on materjalide kättesaamine *de visu* kirjeldamiseks ja jooksvalt ilmuva regulaarseks bibliografeerimiseks muutunud raskemaks.

1987., 1990. ja 1992. aastal ilmunud publiktsioonide kohta on koostamisjärgus arvutiandmebaasid, kuhu aasta jooksul sisestati 3 857 kirjet. Koondkartoteeki liideti seni iseseisva osana seisnud materjal aastate 1935–1940 kohta ja kaardid aastate 1987, 1989, 1990, 1992 kohta, mis bibliograafia-aastaraamatuis ei registreerita.

Kartoteegi "Tartu Ülikool" baasil koostatakse ülikooli bibliograafia-aastaraamatuid, millest 1996. a. ilmus 1988. a. kohta, endiselt oli töös 7 nimetust (aastad 1987, 1989–1994).

- 2) **Teaduste ajalugu Eestis (1956–1996→)** — kartoteeki bibliografeeriti ja liigitati 45 nim.
- 3) **Eesti ajaloo bibliograafia 1918–1944** (täitjad K. Taal (juh.), E. Lindström, H. Solba, M. Laane).

Lõpetati "Postimehe" ja "Dorpater Zeitung" läbitöötamine, bibliografeeriti aastate 1941–1944 tähtsamad ajalehed "Eesti Sõna", "Revaler Zeitung", "Deutsche Zeitung im Ostland". Jätkus naabermaade ajaloo-alaste ja ajalugu käsitlevate ajakirjade läbitöötamine, samuti eestikeelse kirjanduse bibliografeerimine. Läti Rahvusraamatukogus ja Balti Raamatukogus Riias bibliografeeriti 569 nim. Tartus puuduvast kirjandusest, näit. arvukalt separate ja väljalõikeid erinevatest Saksamaal jm. ilmunud trükistest. Teemale oli antud ka ETFN-i uurimistoetus, millega kaeti komanderingukulud ja palgati lisatööjõudu. Andmebaasi sisestati 6 087 kirjet, märksõnastati u. 3 000 kirjet.

Töörühma juht K. Taal retsenseeris germaani-romaani filoloogia osakonna üliõpilase M. Ivandi diplomitööd "Publikationen der Lehrkräfte der Geschichts- und Sprachenfakultät der Tartuer Universität (1802–1902)".

- 4) **URBIS, URBED. Rahvusvahelised andmebaasid, soome-ugri keeleteadus 1988–1992, 1993→ (Vene aladel ilmunu)** (täitja M. Onga).

Kooskõlas rahvusvahelise kokkuleppega alustati kahe uue andmebaasi — URBED, mis on sisuliselt URBIS-e jätkamine materjalidega aastast 1993, ja ARTAL (ajalehtede artiklid)

— loomist ning URBIS-märksõnastiku vene-inglise versiooni koostamist. Andmebaasidesse bibliograferiti 277 nim., sisestati 519 kirjet ja märksõnastati 1 409 nim.

Aasta jooksul aktiveerisid kontaktid idapoolsete soome-ugri keskustega — nüüd saadetakse andmeid Tartusse üsna regulaarselt seitsmest raamatukogust. Rahvusvahelisele koostööle aitasid kaasa kolm ettevõtmist: koostööseminar Söktövkaris, Karjala Rahvusraamatukogu ja Teaduskeskuse külastamine ning sõit Helsingisse, et koguda materjali ja kohtuda koostööpartneritega.

Raamatukogu teatmearhiivi lisati kokku 2 529, neist 1 938 annoteeritud kaarti ("National Geographic", "Rahvakalender", "Nobeli preemia laureaadid" jne.). Lõpetati teemade "Eesti Vabariigi seadused", "Euroopa Liit" täiendamine, kuna sellelaadse info saab kiiremini kätte andmebaasidest. Aprillis alustati aga u. 30 TÜR-i tellitud Venemaal ilmuva ajalehe, tähtsama väliseesti ajalehe ja Eestis ilmuva venekeelse ajalehe bibliograferimist valdavalt kaitse-poliitika küsimustes. Saadud infost koostatakse iganädalane bülletään, mis saadetakse Kaitseministeeriumile. Venemaa ajalehtedest bibliograferitakse ka muu *Estica*'ga seonduv ja väliseesti ajalehtedest kõik TÜ-sse ja tema kasvandikesse puutuv. Nimetatud teemadel bibliograferiti kokku 2 003 nim.

Bibliograafid koostasid (peamiselt väljastpoolt raamatukogu) tulnud tellimuste alusel 17 (916 nim.) teemanimestikku, näit. "18.–19. saj. ilmunud F. Schilleri teosed Tartu Ülikooli Raamatukogus", "Šveitsi kirjandus Tartu Ülikooli Raamatukogus (peale 1945. a.)", "Adaveret puudutavad materjalid ajalehes "Kiir" (1951–1960)", "Eesti Peeter I ja Põhjasõja ajastul", "Eestlaste ja Eestit käsitlevad AABS-i konverentside ettekanded" jne.

Info- ja eurodokumentatsiooni osakonna andmebaaside alusel koostati osakonnas 100 bibliograafianimestikku, mis enamikus edastati e-maili teel — informatsiooni meditsiini-andmebaaside kohta saadeti Rahvusraamatukogule ja Meditsiini-raamatukogule, vastatud on suguvõsa- ja perekonnauurijate päringutele nii Eestis kui välismaal jne.

VII. Töö kogudega

Seisuga 31. 12. 1996 oli raamatukogus 3 719 440 a.-ü. trükiseid ja erilaadseid materjale.

Raamatukogus hakati 1996. a. komplekteerima kompaktplaatidel teatmeteoseid, multimeediapakette jne., moodustati elektrooniliste teavikute kogu märgisega ET.

Aruandeaastal jätkasid ülikooli kateedrid ja laborid varasema deponeeritud kirjanduse tagastamise põhikogusse. Jätkus endise marksismi-leninismi klassikute teostekogu ümberšifreerimine üldfondi suunamiseks. Mittevajalike ja aegunud raamatute kustutamine oli väga intensiivne — aasta jooksul kokku 31 743 eks. (NB! kasutuskogudesse komplekteeriti aga ainult 30 645 eks.). Õppekirjanduse kogust kustutati näit. 17 685 eks., millest 7 265 eks. olid mittevajalikud dubletid, 9 242 — sisult aegunud, 696 — lagununud, 482 — kadunud.

Käsikirjalistest materjalidest korraldati raamatukogu 1994. a. arhiiv (f. 4, nim. 3), A. Uustali (f. 120) ja J. Reineti isikuarhiiv (f. 94), töös olid järgmised isikuarhiivid:

A. Valmet (f. 123), H. Moosberg (f. 85), V. Hiie (f. 92) ja J. Lotman. Uute materjalidega täiendati 12 isiku- ja asutusearhiivi ning manuskriptide kogu.

Jätkus fotokogusse saabuvate ja varem kogutud fotode määramine ja läbitöötamine, koostati TÜ 19. sajandi õppejõudude portreede desideraatide nimestik.

Kunstikogus jätkus baltisaksa joonistuste ja graafika läbitöötamine, koostati 30 teose pass.

Hoidlates jätkus tavapärase töö — kogude ümberpaigutamine vastavalt vajadustele, järjestuse kontroll, lünkade registreerimine järelkomplekteerimiseks, eestikeelsete trükiste arhiiveksemplari märgistamine. Seoses ajalehtede nimetuste ja arvu kasvuga tehti ümberkorraldusi eestikeelsete ajalehtede (ruum 282) ja võõrkeelsete ajalehtede hoidlas (B-1) — nimelt viidi maa-alusesse hoidlasse vanemad eestikeelsed ajalehed (ilm. a-ni 1944), millest on lugejateeninduseks olemas mikrofilm. Ajalehti tõsteti ümber u. 1 780 m.

Hügienistide olulisemateks töödeks olid laekunud isikuarhiivide puhastamine ja desinfitseerimine (J. Auli, V. Masingu, L. Puusepa, H. Kadari, S. Aaslava käsikirjad ja raamatud). Alustati J. Lotmani ja Z. Mintsu väga mahuka isikuarhiivi puhastamist.

Konserveeriti-restaureeriti põhiliselt aasta jooksul järelkomplekteerimise korras hangitud eestikeelseid haruldasi trükiseid ja Eesti vanemaid kaarte.

Temperatuuri ja õhuniiskust mõõdeti raamatukogus 26 punktis 1–2 korda nädalas. Hoidlate ja ka lugemissaalide kliima püsis aasta jooksul üsna stabiilsena. Normist madalam relatiivne õhuniiskus ja kõrgem temperatuur olid jaanuaris ja oktoobri lõpus, kui raamatukoguhoone oli küttetorustiku remondi tõttu kuus päeva kütmata.

VIII. Lugejateenindus

Lugejate arv on viimastel aastatel püsinud stabiilsena. 31. 12. 1996 oli registreeritud 24 300 lugejat, kellest u. 57% olid TÜ õppejõud, magistrandid, doktorandid, teenistujad ja üliõpilased.

Seoses koondamistega lühendati raamatukogu lahtioleku aega, 2. septembrist alates töötasid teeninduspunktid järgmiselt:

Teaduskirjanduse, teatmekirjanduse,
õppekirjanduse lugemissaal ja fonoteek

E–R	8–21
L–P	10–18

Kojulaenutused

E–R	8–20
L	12–18
P	kinni

Hoiuosakond (s. t. kirjanduse välja-
toomine hoidlast)

E–R	8–20
L	12–18
P	kinni

Eestikeelsete ajalehtede lugemissaal

E–R	10–18
L	12–18
P	kinni

KHO lugemissaal

E-R	8-18
L-P	kinni

Arvutiandmebaasid

E-R	8-20
L	12-18
P	kinni

Uudiskirjanduse näitus

E-R	8-21
L-P	12-18

Kataloogikonsultant

E-R	10-20
L	12-18
P	12-16

Oluliselt paranes raamatukogus infoteeninduse tase. Avatud Eesti Fond finantseeris projekti "Multimeedia klass Tartu Ülikooli Raamatukogus". 19. detsembril avati raamatukogu uus andmebaaside ning Eurodokumentatsiooni Keskuse ruum. Seal on lugejate käsutuses 10 Pentium ning kaks 486 PC arvutit. Arvutiprojektor ja ekraan loovad uued võimalused õppetöö korraldamiseks. Lugejad saavad teha otsinguid 55 CD-ROM ja 14 arvutite kõvaketastele salvestatud andmebaasis. Raamatukogu töötajate vahendusel on lugejatel praegu juurdepääs STN, Euroopa Liidu, LEXIS/NEXIS, STAT-USA on-line andmebaasidesse. Aasta jooksul töötas andmebaasidega 3 100 lugejat, kes kasutasid erinevaid andmebaase 3 117 korda.

Pidevalt püüti parandada lugemissaalide avariilulete paigutatud kirjanduse valikut (trükiste arv ei suurenenud) — seda eelkõige eitavate vastuste analüüsi ja lugejate päringute alusel. Kokku oli lugemissaalide avariilulitel 31. 12. 1996 seisuga 4 281 laudimeetrit trükiseid.

RVL-i tellimusi oli 5 011 (1995. a. — 3 186), ülekoormatuse tõttu tellimuste täitmise aeg pikenes eelmise aasta kahelt nädalalt ühele kuule aruandeaastal. Tellimuste täitmise protsent on aga endiselt kõrge — u. 90, mis vastab (täielikult) rahvusvahelistele normidele. Kõige rohkem on kirjandust tellitud Umeå, Linköpingi, Uppsala ja Lundi Ülikooli Raamatukogust.

Üliõpilased saavad nüüd hea ingliskeelse õpiku kõrval kasutada suuremas valikus ka ülikooli õppejõudude poolt koostatud eestikeelseid õpikuid — siin on teistest edukamad olnud õigus-, majandus- ja arstiteaduskonna õppejõud. Õppekirjanduse lugemissaalidesse jõudsid uued keskkooli-gümnaasiumi õpikud, mille järele on olnud suur nõudlus.

Aasta lõpul võeti vastu otsus fonoteegi lugemissaali moodustamise kohta, mis peaks tunduvalt parandama lugejateenindust selles osas.

KHO varasid kasutas 641 lugejat/uurijat (13 000 laenutust, 2848 külastust), kellest 68% olid TÜ üliõpilased, õppejõud, teadurid. Osakonna materjale on kasutatud mitmesugustel teemadel, näit. J. W. Krause kunstipärand, baltisakslaste eksliibris, sakraalehitus Eestis, ristiusu kirik Eestis läbi aegade, põllutööviisid Eestis, Soome ja Skandinaavia vanad kaardid jne.

Bibliograafia osakondade ning käsikirjade ja haruldaste raamatute osakonna poolt anti 1996. a. lugejatele 5 889 suulist teadist (1995. a. 6 589). Bibliograafiateadistest seostus enamik Tartu Ülikooli ja tema kasvandike temaatikaga. Lugejate küsimuste lahendamisel oli seejuures suureks abiks kartoteek "Tartu Ülikool". Lugejatele anti 10 individuaalkonsultatsiooni kirjanduse nimestike ja bibliograafiate koostamisel. Suuliseid teadiseid antakse raamatukogus lugejatele kokku 16 teeninduspunkti, lisaks olgu nimetatud veel näit. kata-

loogikonsultant, lugemissaalid jne. Kirjalikke teadiseid anti 512, näit. autograafidest, Lääne-Euroopa varastest käsikirjadest ja trükistest, juudi kultuuripärandi saatusest, idamaistest käsikirjadest, Rabivere mõisast ja selle omanikest, Tartu oreliehitajast E. Kesslerist jne. Uurijate tellimisel valmistati 2 677 kaadrit mikrofilmi, 251 lk. ksero- ja 100 fotokoopiat, 39 slaidi.

IX. Lugejakoolitus

Ühetunnised raamatukoguõppused esmakursuslastele, mis neljandat aastat olid korraldatud rangelt vabatahtlikkuse alusel, toimusid 02.09–13.09. Esmakursuslastele näidati kevadel valminud videofilmi "Rebane raamatukogus", tutvustati raamatukogu ajalugu, filiaale, kasutamise korda, laenutuseeskirju, katalooge, demonstreeriti elektonkataloogi, õpetati soovisedeli täitmist jne. Lektoritena tegutses 18 raamatukogutöötajat, kes viisid läbi 65 õppust (51 – eesti, 9 – vene, 3 – soome, 1 – inglise ja 1 saksa keeles). Õppustel osales 303 esmakursuslast, s.o. 23,2% üldarvust. Rohkem osales õppustel sotsiaal- ja matemaatika-teaduskonna üliõpilasi, tagasihoidlik oli traditsiooniliselt kehakultuuri- ja füüsika-keemia-teaduskonna üliõpilaste huvi.

Kuna lugejate hulgas kasvab aasta-aastalt keskkooli- ja gümnaasiumiõpilaste arv, korraldati viis õppust spetsiaalselt nendele. Vastavad kirjad saadeti 23 kooli, aktiivsemalt reageeriti üleskutsule Tartu Õpetajate Seminaris, Tamme ja H. Treffneri Gümnaasiumis.

Infoosakonna töötajad viisid läbi loenguid/õppusi 484-le inimesele 218 tunni ulatuses. 2–4-tunniseid õppusi korraldati mõnikord tervetele kursustele, näit. sotsioloogia, ajakirjanduse, eripedagoogika eriala II kursuse üliõpilastele. Välismajanduse eriala üliõpilastele korraldati kaks 8-tunnist kursust — "Majandusalased arvutiandmebaasid TÜ Raamatukogus. Interneti võimalused majandusinfo leidmiseks" ja "Euroopa Liidu dokumentatsioon. Euroopa Liidu alane informatsioon internetis".

X. Teadustöö

1996. a. oli käsil 6 teemade ringi.

1) Raamatukogu teeninduskorralduse toimivus (juh. K. Miil ja U. Tõnnov).

Teema on raamatukogus aktuaalne teist aastat. Uuring toimus 1995. a. märtsis Balti-Rootsi koostööprojekti raames. Töö esialgsed tulemused on avaldatud Stockholmi Ülikooli Raamatukogu väljaandes "Library management development project. 3rd final report" ja läbi arutatud Stockholmi Ülikooli Raamatukogu ja Baltikumi teadusraamatukogude ühis-seminaril Riias 13.–15. juunil 1995. a.

Põhjalik ülevaade kõigist uuringuga hõlmatud probleemidest anti 21. veebruaril toimunud seminaril "Raamatukogu tegevuse tulemuslikkusest". TÜR-ist esinesid K. Miil, U. Tõnnov, E. Loorits, Ü. Must, M. Ilus, T. Matsulevitš. Osa võttis 82 inimest 12 raamatu-

kogust ja raamatukogunduse õppeasutustest. Raamatukogu oma paljunduses ilmusid seminari ettekannete kokkuvõtted. Esinejad koostasid ettekannete põhjal artiklid 1997. a. ilmuva kogumiku jaoks.

2) Tartu Ülikooli Raamatukogu ajalugu 19.–20. sajandil (juh. H. Tankler).

Teemaga olid seotud H. Tankler, M. Rand, R. Michelson, I. Kukk, E. Jaanson, S. Lembinen, K. Schmidt, K. Pedak, T. Täpsi, L. Dubjeva, J. Latko, K. Tammur, N. Vorobjova, L. Punga, kel valmisid ettekanded või publikatsioonid peamiselt TÜR-i ajalooliste kogude koostisest (vt. lisa XVII–XIX).

1996. a. jätkus saksakeelsena kavandatud artiklikogumiku koostamine TÜR-i kogude kujunemisloost. F. Puksoo päeval peeti neli raamatukogu ajaloole pühendatud ettekannet, millest kolm on juba avaldatud või avaldatakse raamatukogunduslikes väljaannetes. Raamatukogu paljunduses ilmusid 1995. a. 31. augustil toimunud Morgensterni mälestuspäeva "Ammendamatu Morgenstern" ettekannete tekstid. Humanitaarraamatukogu töötajal K. Pedakul valmis H. Tankleri juhendamisel diplomitöö "Tartu Ülikooli Raamatukogu komplekteerimine 1919–1940". F. Puksoo auhindade konkursil tõsteti esile Hain Tankleri uurimus "Privatbibliotheken an der Universität Tartu/Dorpat im 19. Jahrhundert" (Nordost-Archiv, 1995, vihik 1), mis eestikeelsena ilmub käesolevas aastaraamatus. M. Rand ja H. Tankler jätkasid töid TÜR-i ajalooliste kogude ülevaate jaoks käsiraamatule "Handbuch der historischen deutschen Buchbestände" (täiendavad osad, redigeerimine).

3) Tartu Ülikooli ajalugu 19. sajandil ja 20. sajandi I poolel (täitja H. Tankler).

Seoses uurimisteamiga viibis H. Tankler pikemaajalistel komandeeringutel Inglismaal ja Saksamaal, avaldas välismaistes kogumikes kaks teemaga seonduvat artiklit ja kahe konverentsi teesid (viimased koos S. Lembineni ja A. Raaliga) ning esines kahel korral Tartu Ülikooli ajaloolistest teaduskontaktidest.

4) Eesti-, Liivi- ja Kuramaa haritlaskonna kujunemine ja akadeemilised sidemed 17.–18. sajandil (täitja A. Tering).

A. Tering koostas näituse ja kataloogi "Descartes ja tema ideede jõudmine Baltimaale 17. sajandil ja 18. sajandi algul", avaldas 5 artiklit ja pidas 3 ettekannet. Jätkus materjalide kogumine balti üliõpilaste matrikli (1561–1800) koostamiseks. A. Tering töötas selleks pikemalt Riia arhiivides ja raamatukogudes ning Jena Ülikooli arhiivis.

5) Tartu ülikooli trükikojaja toodang aastail 1631–1710 (täitjad E. Jaanson, M. Rand).

E. Jaanson jätkas trükibibliograafia ettevalmistamiseks arvutikirjete redigeerimist *de visu*. Wästeräsi Linnaraamatukogust ja Eesti Kirjandusmuuseumist saadi juurde 6 puuduvat koopiat, neist kaks olid seni teadmata.

- 6) **Eesti mõistatused (eesti rahvaluule teadusliku suurpublikatsiooni *Monumenta Estoniae antiquae* IV seeria koostamine)** (juh. prof. A. Krikmann, ühisprojekt TA Eesti Keele Instituudiga).

Raamatukogust osaleb väljaande ettevalmistustöös R. Saukas, kes kontrollis tekstide autentsust mõistatuste kartoteegis (läbi töötatud 41 kartoteegikasti ehk 527 tüüpi, märksõnad 'padi – tedrekuju' ja 'värav –ülbus'). R. Saukas retsenseeris TÜ rahvaluule eriharu üliõpilase P. Voolaiu diplomitööd "Keerdküsimused eesti traditsioonis".

XI. Kirjastustegevus

Raamatukogu kirjastamisel ilmus 9 väljaannet, nendest 3 raamatukogu oma paljunduses nn. kvaasitrükistena, kõik kokku 75 trükipoognat. Tore rahvusvahelise koostöö kogemus oli Läänemere maade raamatukoguühenduse *Bibliotheca Baltica* sümposiumi saksakeelse materjalikogumiku kokkupanemine, esmakordselt ilmus raamatukogu aasta-raamat. Kaks KHO-s hästi koostatud näitusekataloogi väärikas trükitehnilises teostuses olid väga töömahukad ettevõtmised. Õnnestus publitseerida ka graafikakataloogide sarja järjekordne vihik, mis oli valmis käsikirjana ammu ootamas. Raamatukogu tutvustavaid reklaamtrükiseid publitseeriti 22 nimetust, nendest 17 oma paljunduses. Raamatukogu viimaste aastate väljaanded olid eksponeeritud Eesti Kirjastajate Liidu ühisstendil Frankfurdi raamatumessil 2.–7. oktoobrini. Esmakordselt toimusid raamatukogu väljaannete esitlused.

XII. Koostöö Eesti raamatukogudega

Raamatukogu komplekteerijatel olid regulaarsed vahetussuhted kõigi Eesti suuremate raamatukogudega, järjekindel oli infovahetus ERR-i väljaandes "Uued Eesti raamatud" registreeritud trükiste andmete täpsustamiseks.

Pidevalt saadetakse materjali Eesti raamatukogudes koostatavatele koondkataloogidele. Raamatukogunduse uudiskirjanduse koondkataloogile, mille väljundiks on 6 korda aastas ilmuv bibliograafianimestik ja *Pro-cite*'is koostatud andmebaas, saadeti 239 kirjet välismaal ilmunud raamatukogunduslike ajakirjaartiklite kohta. Alates aprillikuust sisestati kirjed andmebaasi "Raamatukogunduse uudiskirjandus" ja edastati Rahvusraamatukokku elektroonilisel teel. ERR-i rahvusbibliograafia osakonnale saadeti 22 kirjet *Estonica*-materjalide kohta, Rahvusraamatukogu poolt väljaantavale perioodika koondkataloogile (endine "Serial") saadeti 500 uue nimetuse kirjed ja eelmise aasta andmebaasi võrreldud väljatrükk. 29. apr. alustati arvutikirjete (raamatud ilm. alates 1992. a.) edastamist ERR-is koostatavale välisraamatute koondkataloogile.

Jätkus eestikeelsete ja Eestis ilmunud võõrkeelsete ajalehtede (ilm. a-ni 1944) mikrofilmimisele saatmine vastavalt lepingule ERR-iga.

Restaureerimisosakonnas stažeerisid S. Kask ETA Raamatukogust ja J. Mill F. R. Kreutzwaldi Memoriaalmuuseumist Võrus.

Ühiste probleemide lahendamiseks on Eesti Raamatukoguhoidjate Ühingu (ERÜ) juurde moodustatud töörühmad, milles osalevad ka TÜ Raamatukogu töötajad:

- 1) **Kogude töörühm** — TÜR-ist Ü. Treikelder. Koordineeriti referaatajakirjade säilitamist Eesti teadusraamatukogudes.
- 2) **Komplekteerimistoimkond** — TÜR-ist Ü. Treikelder, K. Viirsalu. Kohtuti kirjastuste ja Tolliameti esindajatega.
- 3) **Bibliokirje töörühm** — TÜR-ist E. Loorits, R. Somson. Töörühma kokku ei kutsutud.
- 4) **Liigitamise ja märksõnastamise töörühm** — TÜR-ist H. Laanes ja S. Nilbe. Jätkus UDK-tabelite tõlke ja publitseerimise korraldamine, ühtse märksõnastiku probleemide lahendamine.
- 5) **Sundeksempлари seaduse ettevalmistamise töörühm** — TÜR-ist K. Viirsalu.
- 6) **Vanaraamatu töörühm** — TÜR-ist M. Rand, K. Tammur, V. Hiir, K. Kaugver. On püütud koondada ja jagada teavet erinevate kogude kohta kodu- ja välismaal. Korraldati seminar "Vana ja haruldane raamat: kirjeldamine, kasutamine, hoid". Valmistati ette vana raamatu trükikataloogide ja -bibliograafiate koondnimestik (TÜR-ist N. Vorobjova, T. Šahhovskaja).
- 7) **Raamatukogupoliitika töörühm** — TÜR-ist Ü. Must.
- 8) **Hoiutoimkond** — TÜR-ist R. Sonn, K. Laur.
- 9) **Bibliograafiakomisjon** — TÜR-ist M. Kümnik, A. Laumets. Kolmel koosolekul arutati rahvusbibliograafia olukorda nii andmebaaside kui väljaannetena, ajakirjade bibliograafilise andmebaasi ja kaitstud väitekirjade andmebaasi loomist.
- 10) **Terminoloogiatoimkond** — TÜR-ist M. Onga. Kahel koosolekul arutati raamatukogusõnastiku neljanda teemavihiku "Kogud. Komplekteerimine" terminiseletusi ja võõrvasteid.
- 11) **ERÜ raamatukogutöötajate täiendkoolituse toimkond, Kultuuriministeeriumi raamatukoguhoidjate koolitusnõukogu** — TÜR-ist M. Ermel. Arutati teadusraamatukogude töötajate kutsenõudeid, TPÜ infoteaduste osakonna ja Viljandi Kultuurikolledži raamatukogunduse eriala üliõpilaste õppekavasid.
- 12) **Ajakirja "Raamatukogu" toimetuse kolleegium** — TÜR-ist U. Tõnnov.
- 13) **Eesti Hoiuraamatukogu nõukogu** — TÜR-ist K. Jentson.

H. Tankler osaleb "Eesti teadlaste biograafilise leksikoni" toimetuskolleegiumi, "Eesti apteekide ajaloo" kolleegiumi ja TÜ Ajaloomuuseumi nõukogu töös.

XIII. Rahvusvaheline koostöö

Publikatsioonide vahetamine raamatukogude, teadusasutuste, organisatsioonide ja üksikisikutega välismaal on olnud stabiilne — vahetuspartnereid on u. 550. Göttingeni Ülikooli Raamatukogule saadeti pakkumismimekiri vahetusfondi eestikeelsete trükiste kohta (331 nim.). Bibliograafilise info saamiseks on raamatukogu poole pöördutud 137 korral Rootsist, USA-st, Saksamaalt, Suurbritanniast, Norrast, Prantsusmaalt, Soomest, Austraaliast, Araabia Ühendemiraatidest jne.

2. veebruaril kirjutati alla kahele rahvusvahelisele koostöölepingule Osnabrückeri Ülikooli ja Olmsi kirjastusega projekti "Die deutschen Personalschriften in den Bibliotheken des Baltikums, Polens und Russlands" raames. 05. 08. külastasid raamatukogu M. Klöcker ja R. Bauklöh Osnabrückeri Ülikoolist, et täpsustada lepingutega seotud küsimusi. Projekt näeb ette nimestiku koostamist TÜR-is leiduvast saksa personaalkirjandusest ja nendest mikrofilmide valmistamist. Viimaste alusel koostatakse Saksamaal personaalkirjanduse kataloog, mis avaldatakse nii arvuti- kui trükiversioonis. Eestist osaleb nimetatud projektis ka ETA Raamatukogu.

Koostöös Soome Kodumaiste Keelte Uurimiskeskuse, Ungari TA Keeleteaduse Instiituti ja Hamburgi Ülikooliga (SLV) koostab TÜR andmebaasi URBIS (vt. V,4).

Raamatukogu töötajad on esinenud välismaal ettekannetega, välismaistes väljaannetes on ilmunud uurimusi ja artikleid, teadurid A. Tering ja H. Tankler on olnud pikaajalistel komandeeringutel Saksamaal, Inglismaal ja Lätis, et koguda materjali pooleliolevate uurimisteede tarbeks.

Toimusid mitme Euroopa suure kirjastuse näitused, kus väljapandu osteti soodushinnaga raamatukogule.

Raamatukogu on järgmiste rahvusvaheliste organisatsioonide liige:

- Euroopa Teadusraamatukogude Ühendus (LIBER),
- Läänemeremaade raamatukogude ühendus *Bibliotheca Baltica*,
- Euroopa Meditsiiniraamatukogude Assotsiatsioon (EAHIL),
- Rahvusvaheline Muusikaraamatukogude Assotsiatsioon (IAML),
- Euroopa Informatsiooni Assotsiatsioon (EIA) ja selle Balti- ja Põhjamaade haru.

Detsembris külastas raamatukogu EAHIL-i esindaja, et tutvuda võimalustega korraldada 1999. a. Eestis rahvusvaheline *workshop*.

XIV. Raamatukogu toimkonnad, kolleegiumid

1) Hoiutoimkond

Koosseis: K. Aints, V. Hiir, M. Ilus, K. Jalas, K. Jentson (esimees), V. Klement, K. Konsa (kuni 18. 08.), M. Rand, V. Selge.

Toimkonna 6 koosolekul arutati 1) kaardikogu hoiustamist, säilitamistingimusi, laenu-
tamist; 2) kogude restaureerimise, konserveerimise ja köitmise probleeme; 3) diskettide,
kompaktplaatide, kassettide jne. hoiustamist ja laenutamist.

2) Kataloogitoimkond

Koosseis: M. Ermel, L. Külv, H. Laanes, E. Loorits (esimees), S. Nilbe, U. Otsus,
R. Somson, L. Trikkant.

Toimkonna 5 koosolekul arutati arvutikataloogimise ja kirje probleeme. Olulisemad
otsused:

- 9. märtsist hakata sisestama arvutisse raamatukokku tulevaid ladina tähestikus
perioodikaväljaandeid alates ilmumisaastast 1990;
- arvutisse sisestada raamatukokku saabuvate geograafiliste kaartide ja nootide kirjed,
olenemata ilmumisajast (v. a. slaavi tähestik); perspektiivis näha ette kaardi- ja noodi-
kogu retrokataloogimine;
- elektrooniliste teavikute hoidmiseks luua omaette kogu sisulis-järjenumbrilise paigu-
tusega; arvutisse sisestada elektrooniliste teavikute kirjed, olenemata ilmumisajast;
- leida võimalusi kaasata tesauruse redigeerimisele ülikooli vastava eriala õppejõude;
- arvestades üleminekut uuele raamatukogusüsteemile INNOPAC, võiks kaartkataloogide
täiendamise lõpetada 1999. a.

3) Bibliograafia- ja infotöö toimkond

Koosseis: V. Kuut (kuni 26. 09.), M. Kümnik, A. Laumets (esimees), M. Meltsas,
L. Teedema.

Toimkonna 4 koosolekul arutati "Eesti rahvusbibliograafia. Artiklid" väljaannetes
kajastatud artiklite valikut ja raamatukogu bibliograafiaosakondade tööga seonduvaid
probleeme.

4) Kaardikogu toimikond

Koosseis: K. Jentson, V. Klement, A. Lentsius (esimees), E. Loorits, M. Rand, L. Teedema.

Toimikond loodi 16. aprillil seoses geograafiliste kaartide komplekteerimise intensiivistumisega üleskerkinud probleemidele lahenduste otsimiseks. Toimus 3 koosolekut, kus arutati kaartide paigutamist, säilitamist, kasutamise korda, kataloogimist, kuulati infot Euroopa kaardikogude hoidjate 10. konverentsist Saksamaal.

5) Kirjastuskolleegium

Koosseis: M. Ermel, S. Issakov, M. Kümnik, P. Olesk (esimees), M. Rand, R. Saukas, L. Tiik (kuni 16. 06.), U. Tõnnov.

Toimus 2 koosolekut, kus arutati 3 käsikirja: A. Teringu koostatud näituse kataloog "Descartes ja tema ideede jõudmine Baltimaile 17. sajandil ja 18. sajandi algul", I. Kuke ja K. Tammuri koostatud näituse kataloog "Dürer ja saksa renessanss", R. Saukase koostatud "Tartu Ülikooli Raamatukogu aastaraamat 1995". Arutluse all olnud väljaanded ilmusid aruandeaasta jooksul.

XV. Töötajate enesetäiendamine

1996. a. tehti ettevalmistusi raamatukogunduse õppetooli (taas)avamiseks Tartu Ülikoolis. Toimus kaks osavõturohket seminari teemal "Raamatuteaduslik ja raamatukogunduslik kõrgharidus", kus arutluse alla oli esitatud 7 õppeaine kavad. Võimalusi raamatukogunduslike ainete õpetamisest ülikoolis tutvustas prorektor prof. T. Seene.

Tallinna Pedagoogikaülikooli infoteaduste osakonna juures kaitses magistritööd K. Konsa "Säilikute seisund Tartu Ülikooli Raamatukogus" (juhendaja prof. M. Lott, oponentid T. Reimo (ETAR), R. Michelson (TÜR)) ja sai magistrikraadi raamatuteaduste erialal.

Magistrantuuris õpivad: TPÜ-s raamatukogundust L. Dubjeva, M. Ermel, S. Nilbe, TÜ-s ajalugu O. Teder, TÜ-s keemiat J. Lehtaru.

Tartu Ülikoolis õpivad E. Org, K. Pai, K. Puusepp eesti filoloogiat, K. Armolik eesti keelt võõrkeelena, A. Didrik semiootikat, K. Pedak ajalugu.

Viljandi Kultuurikolledžis õpivad raamatukogundust L. Brikker, M. Karolin, S. Pärsimägi, P. Zettur, E. Tulmin, H. Vaidla, T. Vähk.

K. Mäe maalistuudios täiendas ennast kolmandat aastat S. Vesi.

19 töötajat osalesid TPÜ infoteaduste osakonna juhataja A. Lepiku 12-tunnisel kursusel "Marketing raamatukogu- ja infotöös" ja said ka vastava tunnistuse.

Märtsist maini korraldati 70 teenindajale ja uuele töötajale 16-tunnine kursus "Teenindajast konsultandiks", eesmärgiga anda uusi ja kinnistada vanu teadmisi raamatukogu kasutamisevõimalustest, inforessurssidest, raamatukoguteenustest. Käsitleti järgmisi teemasid: 1) raamatukogu teeninduskorraldus (K. Miil), 2) raamatukogu komplekteerimine (Ü. Treikelder), raamatukogu kataloogisüsteem, tähestikkataloogid (E. Loorits), perioodika-kataloogid (U. Otsus), märksõna- ja liigikataloogid (H. Laanes), elektronkataloog INGRID (S. Nilbe), teatmekirjanduse kogu, teatmearhiiv (L. Teedema), raamatukogus koostatavad bibliograafiakartoteegid, -väljaanded ja andmebaasid (M. Kümnik), elektroonilised andmebaasid ja internet infotöös (Ü. Must), standardid TÜ Raamatukogus (T. Kind), 1-päevane suhtlustreening (A. Seilenthal).

Osa on võetud teistes raamatukogudes korraldatud enesetäiendamise alastest seminaridest jm. üritustest, näit. TPÜ infoteaduste osakonna poolt korraldatud vana raamatu kursus, seminar "Uut analüütilises kirjes" Tartu linnaraamatukogus, Eesti Muusikakogude Ühenduse ja *Suomen Musiikkirjastoyhdistys*'e koolitusseminar "Muusikakogude töökorraldus ja põhimõtted".

Aasta jooksul raamatukokku jõudnud raamatukogunduslikku uudiskirjandust tutvustati osakonnajuhatajate koosolekutel, 50 huvipakkuvat artiklit refereeriti kirjalikult.

XVI. Ametiühing

Liikmeid 140.

Büroo koosseis: M. Poljakov (esimees, palgaküsimused), L. Dubjeva (usaldusisik), A. Rämmer (töökaitse), M. Konson (lastetöö), K. Taal ja S. Lillemets (kultuur, puhkused), U. Otsus.

Büroo koosolekuid oli 13.

Põhiprobleemiks oli töö- ja palgatingimuste parandamine.

Lahendatud probleemid, üritused, ettevõtmised:

- toetusstreik kultuuritöötajate palgastreigile,
- palgaga seotud taotlused esitati Haridusministeeriumile, Kultuuriministeeriumile, TALO-le, ERÜ-le, Tartu Ülikoolile,
- sidemete loomine Soome Ametiühingute Keskliiduga,
- töötajate töökaitsealane anketeerimine, vastava ülevaatus läbiviimine ja ülevaatusakti koostamine. Raamatukogus on tõsised probleemid töökeskkonnaga — valgustus, ventilatsioon, põrandad, arvutid,
- laste mängu- ja lauluring, naisvõimlemisrühm,
- raamatukogu aastapäeva tähistamine, kooliealiste laste kevadpidu, jõulupidu,
- ekskursioon Paldiskisse.